

Maailmas toimunud terrorirünnakud ajaperioodil 1997-2017

Triin Bulõgina, Karita Kimmel

Andmestiku kirjeldus

Uuritav andmestik käsitleb ülemaailmselt toimunud terrorirünnakuid aastatel 1997-2017, kokku 205 riigis. Andmete kogumisel on terrorism defineeritud kui ebaseaduslik vägivalda rakendamine poliitilise, majandusliku, sotsiaalse või usulise eesmärgi saavutamiseks hirmutamise või sundimise teel mistahes vahendeid kasutades. Andmestiku loojaks ja haldajaks on National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START).

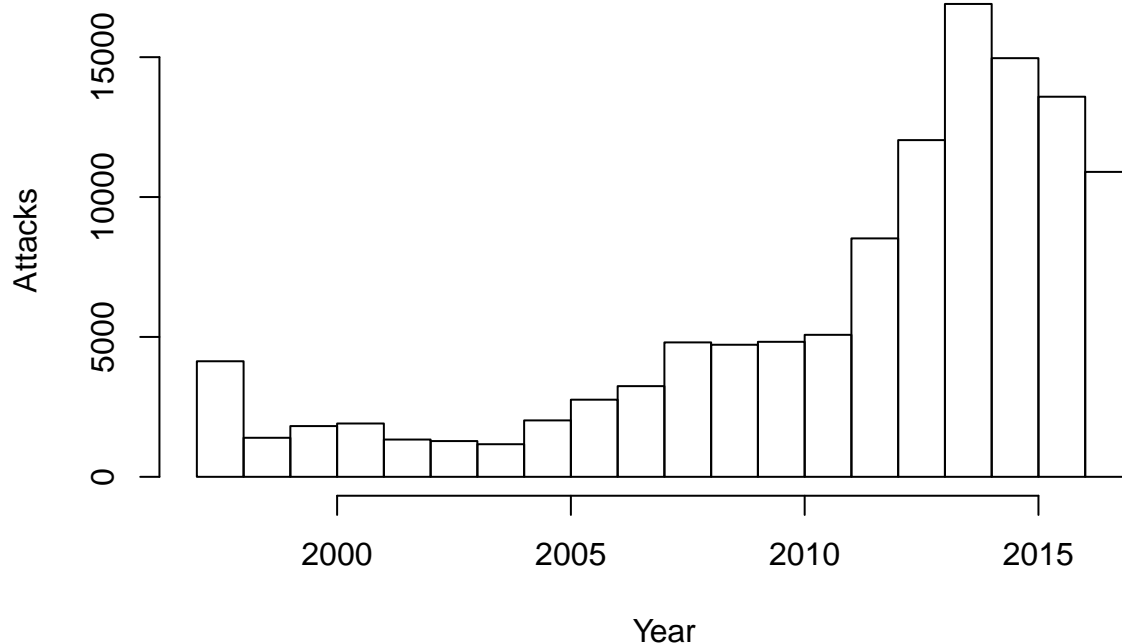
Uuritavad tunnused

Andmestikust valitud tunnused analüüsimiseks on terrorirünnaku algusaeg (päev, kuu, aasta), lõpuaeg (päev, kuu, aasta), toimumiskoht grupeerituna regiooni, riigi ja linna järgi, suitsiid (väärtusega “jah”/“ei”, seetähendab kas provokatsiooni läbiviija sooritas enesetapu), rünnakutüüp (mõrv, kaaperdamine, inimrööv, pantvangi võtmine, plahvatus, relvastatud rünnak, keemiarelv, infrastruktuuri rünnak, teadmata). Lisaks rünnakuohvrite rahvus, kasutatud relvastus (bioloogilised, keemilised, plahvatuslikud, libarelvad (uurimise käigus selgunud, et ei ole võimalik vigastusi tekitada), tulirelvad, süüterelvad, käsirelvad, muu, radioloogilised, sabotaaž, teadmata.) ja ohvrite arv toimunud rünnakus (sisaldab ka hukkunud terroriste).

Püstitatud hüpoteesid

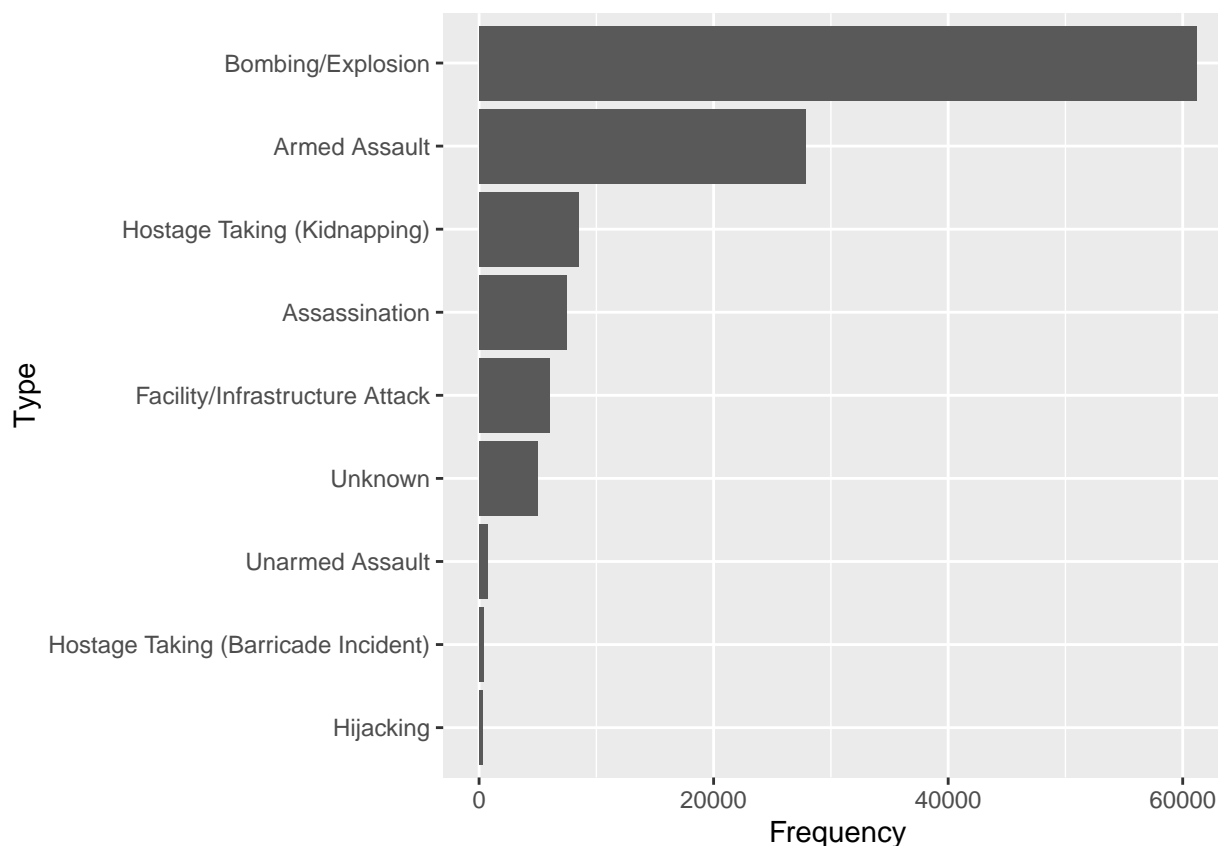
- Terrorirünnakute arv vaadeldava ajaperioodi jooksul on tõusnud
- Kõige sagedasem terrorirünnakute toimumiskoht on Lähis-Ida
- Vaadeldava ajaperioodi jooksul on muutunud rünnakutes kasutatavad relvatüübid
- Aastakümnetega on muutunud terrorirünnaku metoodika

Terrorirünnakute koguarv maailmas aastatel 1997-2017

Histogramm kirjeldab ajavahemikus 1997-2017 aastal fikseeritud terrorirünnakute koguarvu. Aastal 2013 toimus kõige rohkem terrorirünnakuid koguarvuga 12036, kõige vähem aastal 2003 koguarvuga 1278. Histogrammilt võib märgata, et aastast 1998 toimunud rünnakute arv langeb eelneva aastaga võrreldes oluliselt, rünnakute koguarv jääb alla 5000 aastast ning püsib languses kuni aastani 2006. Alates 2007 võib märgata terrorirünnakute arvu kasvu ning alates 2011 hakkab rünnakute arv hüppeliselt kasvama. Rünnakute arv siiski kasvavas trendis edasi ei liigu, küll aga võrreldes 2000.aastate algusega on rünnakute sagedus märkimisväärselt mitmekordistunud, mis viitab kriiside sagenemisele maailmas.

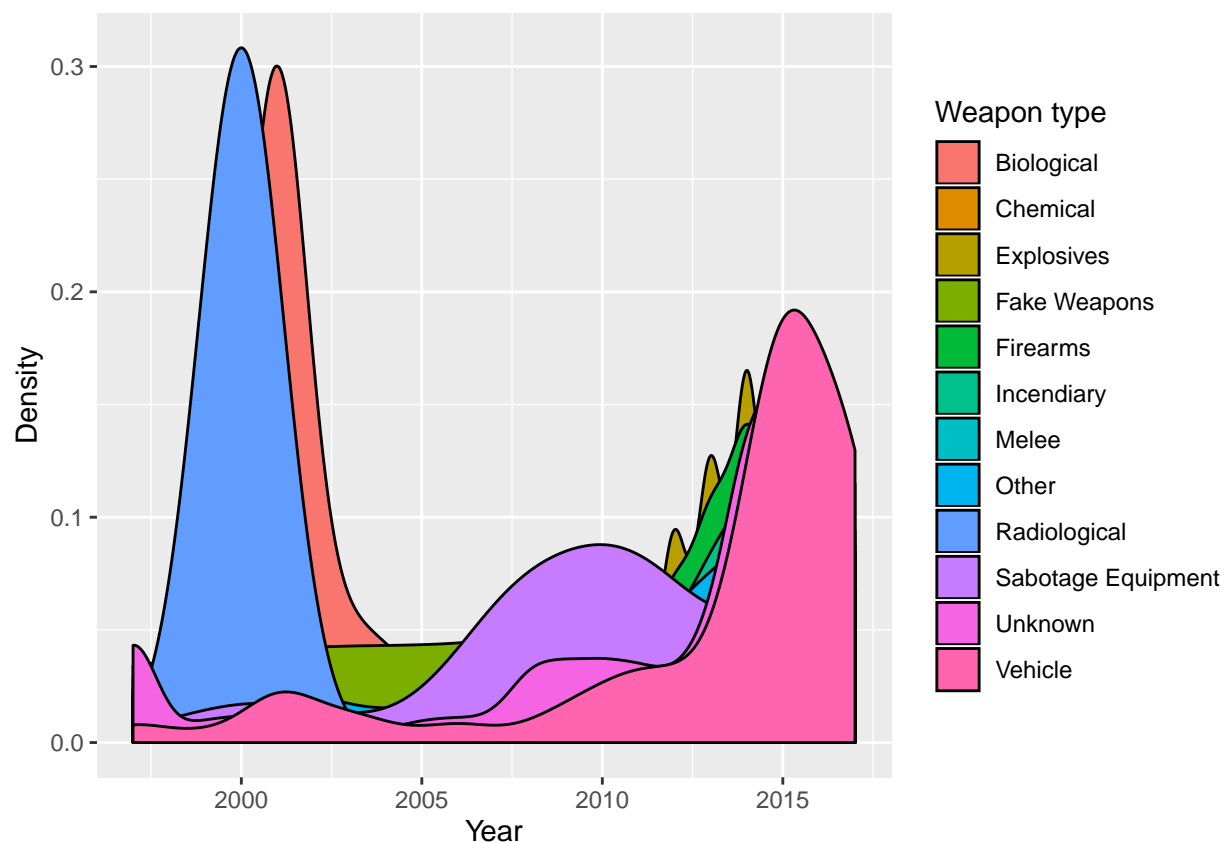
Terrorirünnaku tüüpide sagedused 1997-2017

Graafik kirjeldab 9 erinevat tüüpi terrorirünnakuid: pommitamine või õhkimine, relvastatud rünnak, pantvangistamine (suunatud poliitilise, majandusliku või mistahes muu eesmärgi saavutamiseks), mõrv, infrastruktuuri rünnak, teadmata, muu (näiteks bio-, keemia- ja radioogilised relvad), pantvang (juhuslik), kaaperdamine.

Kõige enamlevinud terrorirünnaku tüüp on pommitamine või õhkimine, mis käsitleb üle 60 000 juhtumi. Ligi 30 000 terrorirünnakul on kasutatud relvastatud lähenemist, millele järgneb pantvangistamine sotsiaalse, majandusliku või muu eesmärgi nimel. Ligikaudu sama kaaluga on ka planeeritud rünnaku viisiks mõrv, mille sagedusele järgneb infrastruktuuri/asutuse rünnak. Umbes 5000 juhtumil pole teada rünnakutüüp. Kõige vähem esinevateks rünnakutüüpideks on muu relvade kasutus, juhuslik pantvangi võtmine ja kaaperdamine.

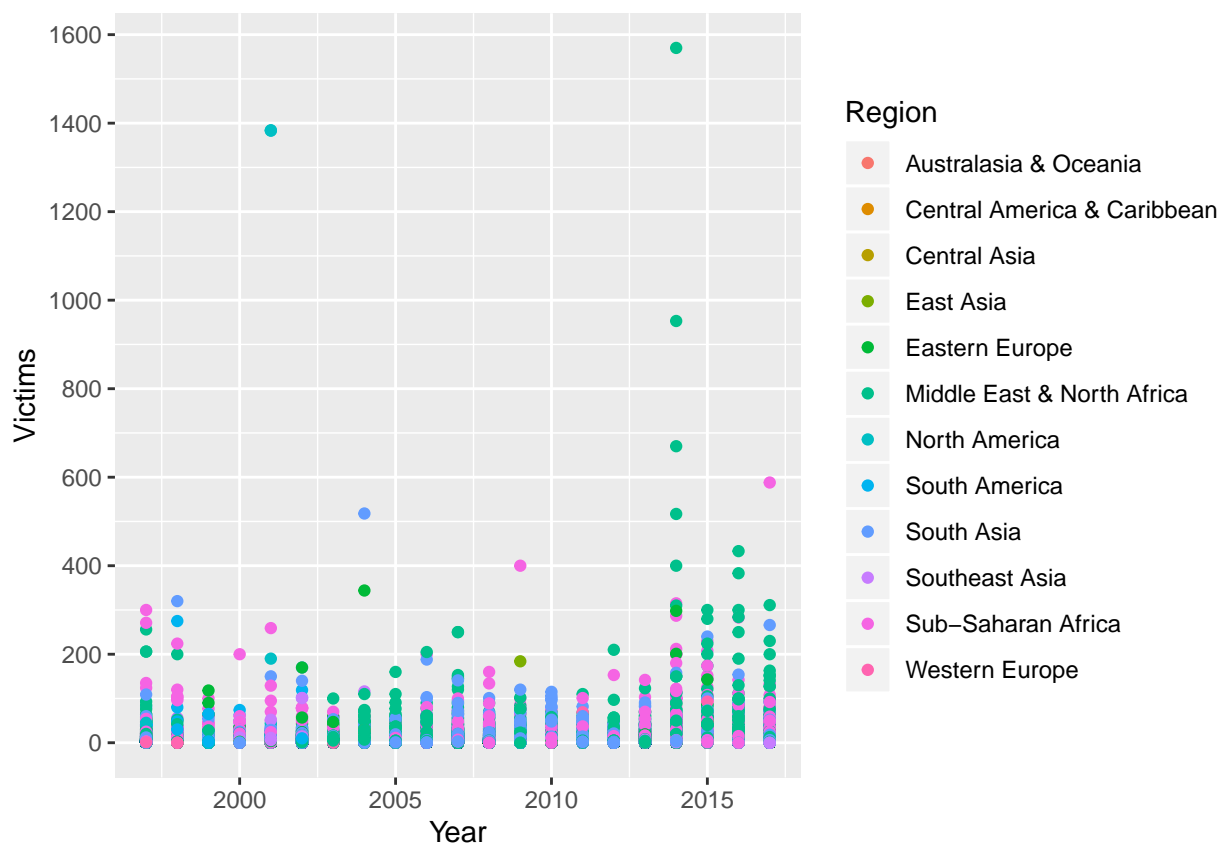
Terrorirünnakutes kasutatud relvatüübid 1997-2017

Vaadeldaval ajaperioodil fikseeritud rünnakutes saab eristada 12 erinevat rünnaku tüüpi: bioloogilised, keemilised, plahvatuslikud, libarelvad (uurimise käigus selgunud, et ei ole võimalik vigastusi tekitada), tulirelvad, süüterelvad, käsirelvad, muu, radioloogilised, sabotaaž, teadmata.

Graafikult on selgelt märgata, et relvatüüpide kasutamise tihedused jagunevad aastate lõikes erinevalt. Aastatel 1997-2003 on kõige sagedasemini kasutusel radioloogilised ja biorelvad, vähesel määral kasutatakse tulirelvi ja masinaid. Alates 2005. aastast hakkab oluliselt tõusma saboteerimise kasutamine, mis tähendab mingi masina või muu asja töötamise pärssimist (ka küberrünnakud). Bioloogilisi ja keemilisi relvi vaadeldava ajaperioodi lõpupoole kasutatakse oluliselt vähem. Toimub üleminek masinrelvadele, samuti suureneb tulirelvade kasutus. Aastatel 2012-2014 toimunud rünnakutes paistab silma märkimisväärselt plahvatuslike relvade kasutuse kasv, samuti on mitmekordistunud teadmata relvatüüpide esinemine, ilmselt tingituna tehnoloogia arengust, mis võimaldab uusi relvatüüpe toota. Võib märgata relvatüüpide muutust - keemia ja radioloogiliste relvade kasutus väheneb, domineerivaks muutub saboteerimine, masintüüpi relvad, tulirelvad ning periooditi ka plahvatuslike relvade kasutus.

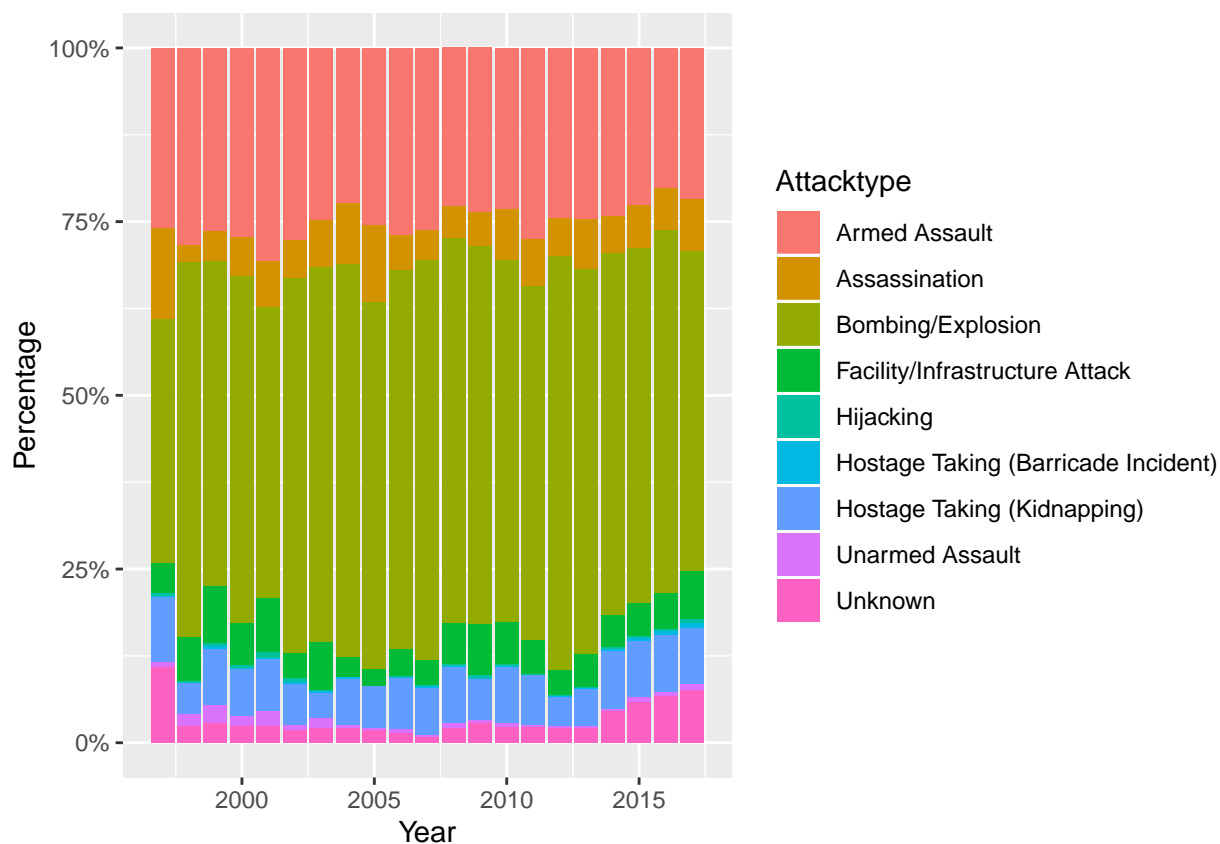
Terrorirünnakutes hukkunute arv grupeerituna toimumisaastate ja regiooni järgi

Riigid on jaotatud 12. erinevasse regiooni: Austraalia & Okeania, Kesk-Ameerika & Kariibid, Kesk-Aasia, Ida-Aasia, Ida-Euroopa, Lähis-Ida & Põhja-Aafrika, Põhja-Ameerika, Lõuna-Ameerika, Lõuna-Aasia, Kagu-Aasia, Sahara-tagune Aafrika, Lääne-Euroopa.

Vaadeldava ajaperioodi algusaastatel võib märgata, et hukkunute arv on madalam võrreldes ajavahemiku lõpuga. Eelkõige on see tingitud sellest, et ka terrorirünnakute koguarv oli algusperioodil oluliselt madalam. Aastal 2001 oli enim hukkunuud Põhja-Ameerikas, 2004. aastal Ida-Euroopas ja Lõuna-Aafrikas. Aasta 2014 on hukkunute arv märkimisväärselt kõrge Lähis-ida ja Põhja-Aafrika regioonis küündides 1600 ohvrini. Mõningaid ekstreemsemaid väärtuseid arvestamata jääb iga piirkonna ohvrite arv aastate lõikes aumbes alla 500 hukkunuu.

Rünnakutüüpide osakaalud 1997-2017

Rünnakutüübid on jaotatud 9 erinevasse gruppi: relvastatud rünnak, mõrv, pommitamine või õhkimine, infrastruktuuri rünnak, kaaperdamine, pantvang (juhuslik), pantvang (inimrõöv, suunatud poliitilise, majandusliku või mistahes muu eesmärgi saavutamiseks), muu (näiteks bio-, keemia- ja radioogilised relvad), teadmata.

Terrorirünnakute taktika jaotus vaadeldava ajaperioodi jooksul on üsna sarnase mustriga. Kõige suurema osakaaluga meetodiks on rünnak õhkimise või pommitamisega, moodustades ligikaudu 60% kogu toime pandud rünnakuviisidest. Erandiks on aasta 1997, mil pommitamine või õhkimine moodustas ligikaudu 35% kogurünnakutest. Samuti märkimisväärse osakaaluga rünnakuviisiks vaadeldava ajaperioodi vältel on relvastatud rünnak, moodustades ligikaudu 25% vaadeldavatest rünnakuviisidest. Alates 2014.aastast on suurenenud teadmata rünnakutüübi osakaal, ilmselt tingituna rünnakuvormide suuremast varieeruvusest. Kõige madalama osakaaluga 1-5% rünnakuviisideks vaadeldava ajaperioodi vältel on juhuslik pantvangi võtmine ja muude relvatüüpide kasutamine. Üldiselt püsivad inimröövi, mõrva ja infrastruktuurile suunatud rünnakutüübid aastate lõikes sama osakaaluga.

TOP10 kõige kõrgema rünnakute arvuga riiki

Riik	Iraak	Pakistan	Afganistaan	India	Filipiinid	Somaalia	Nigeeria	Tai	Jeemen	Kolumbia
Kokku	24515	12833	12618	9284	5026	3997	3866	3651	3283	2911

Tabel sisaldab 10 kõige suurema terrorirünnakute arvuga riiki. Kõige rohkem rünnakuid arvuga 24 515 on toimunud Iraagis, mis kinnitab püstitatud hüpoteesi, et Lähis-Idas on toimunud võrreldes teiste riikidega kõige rohkem terrorirünnakuid. Iraagile järgneb peaaegu poole väiksema, 12 833, rünnakute arvuga Pakistan.

Kolmandale kohale sagedustabelis jääb mõnevõrra väiksema sagedusega Afganistaan. Neljandale kohale rünnakuarvuga 9284 jääb India, millele järgnevad oluliselt väiksema terrorirünnakute arvuga Filipiinid, Somaalia, Nigeeria, Tai, Jeemen ning viimasena Kolumbia. Võime üldistada, et kõige sagedasemad terrorirünnakute toimumise piirkonnad on Lähis-Ida, Aasia ja Aafrika ning Kolumbias toimunud sündmuste sageduste põhjal ka Lõuna-Ameerika. Seega on leidnud kinnitust, et kõige suuremates kriisipiirkondades toimub võrreldes teiste riikidega oluliselt rohkem terrorirünnakuid. Kuna Iraak on kõige arvukama terrorirünnakutega riik, siis on seal ka kõige suurem rünnakutes hukkunute arv (1570).

Kokkuvõte

Vaadeldud ajaperioodil fikseeritud terrorirünnakute toimumiste arv maailmas on olnud kasvavas trendis. Ajavahemiku alguses on märkimisväärselt vähem rünnakuid kui vaadeldud aja lõpus. Aastast 2015 on hakanud terrorirünnakute toimumiste arv langema. Kõige rohkem terrorirünnakuid on toimunud Lähis-Idas ja Aasias, kus on ka kõige kõrgem hukkunute arv. Kõige sagedasem terrorirünnaku sihtriik on ajaperioodi vältel olnud Iraak, mis on ühtlasi üks maailma suurematest kriisipiirkondadest. Vaadeldava ajaperioodi jooksul on oluliselt muutunud rünnakutes kasutatavad relvatüüpide osakaalud. Toimunud on üleminek keemia ja radioloogilistelt relvadelt saboteerimisele, masinrelvadele ja plahvatuslike relvade kasutamisele. Samuti on suurenenud määramata tüüpi relvade kasutamine tingituna ilmselt tänapäeva kiirest tehnoloogiarengust. Üldiselt ajas vaadelduna on terrorirünnakutes kasutatav meetodika jäänud samaks - enam levinud viisiks on õhkimine või pommitamine, samuti ka relvastatud rünnak.